

**Darbinieku
iesaiste
DARBA
AIZSARDZĪBĀ**

2026.gada 15.jūnijā

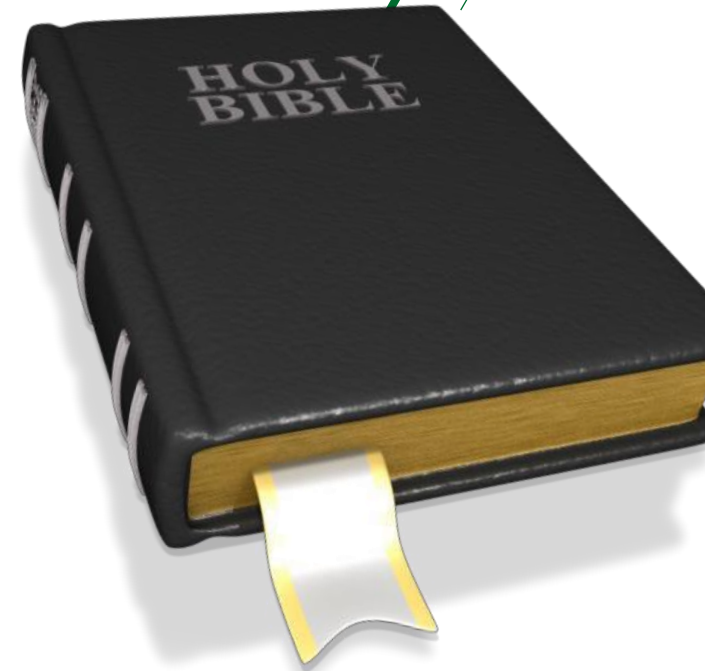

VECĀKĀ GRĀMATA

**” Kad tu sev uzcel jaunu namu, tad darini arī apmali savam jumtam,
ka tu neuzkrauj kādu asinsvainu pār savu namu,
ja kāds no tā nokristu.” (5. Moz. 22:8).**

“Tad nu visu, ko jūs gribat, lai cilvēki jums dara, tāpat darait arī jūs viņiem. Jo tā ir bauslība un pravieši.”(Mateja 7:12)

TERMINI darbinieku pārstāvniecībā

nodarbināto pārstāvji — nodarbināto arodbiedrība, kuras vārdā rīkojas tās statūtos pilnvarota arodbiedrības institūcija vai amatpersona, un nodarbināto pilnvaroti pārstāvji, kuru pilnvarās neietilpst tās tiesības, kas ir vienīgi nodarbināto arodbiedrībām;

uzticības persona (UP DA) — nodarbināto ievēlēta persona, kura apmācīta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un pārstāv nodarbināto intereses darba aizsardzībā;

atbildīgie darba aizsardzība (ADA) — nodarbināto ievēlēta persona, kura apmācīta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un pārstāv nodarbināto intereses darba aizsardzībā;

konsultēšanās — viedokļu apmaiņa un dialoga veidošana starp nodarbināto pārstāvjiem un darba devēju, lai panāktu vienošanos;

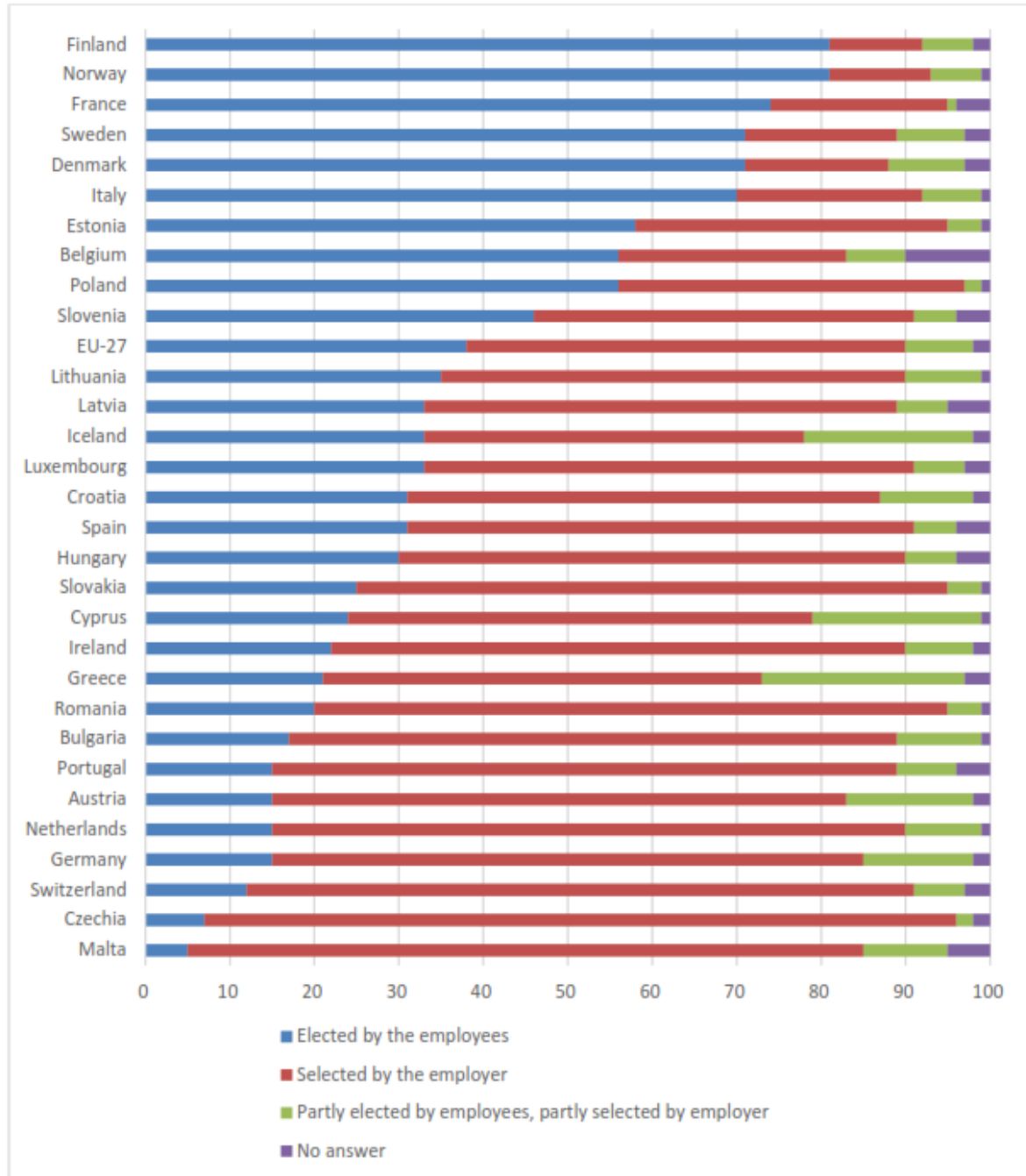

Darbinieku pārstāvji ES

Figure 11. Appointment of health and safety representatives, by country (% establishments), 2024.

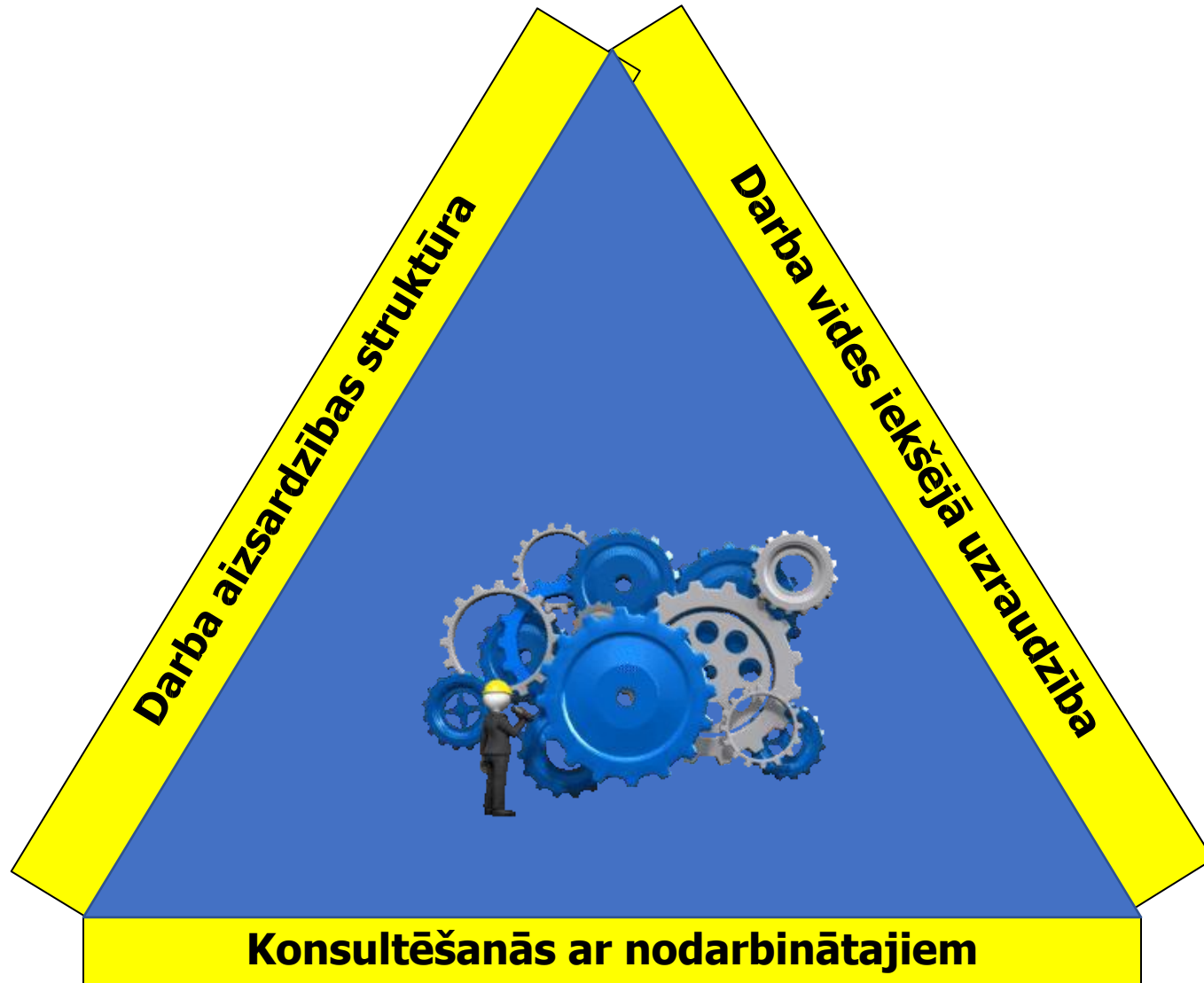

Base: establishments reporting the presence of a health and safety representative, all 30 countries

DA SISTĒMA

SATVERSMĒ

Latvija kā demokrātiska, tiesiska, sociāli atbildīga un nacionāla valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību, atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības un ciena mazākumtautības

89. Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

108. Strādājošajiem ir tiesības uz koplīgumu, kā arī tiesības streikot. Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību.

109. Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.

SDO KONVENCIJA NR.155

KONVENCIJA PAR DARBA DROŠĪBU UN VESELĪBU UN DARBA VIDĪ

3. pants

Šīs Konvencijas izpratnē —

- termins “*veselība*” attiecībā uz darbu nenozīmē tikai slimības vai nespēka neesamību; tas *ietver arī fiziskos un garīgos elementus, kas ietekmē veselību un ir tieši saistīti ar drošību un higiēnu darbā.*

SDO KONVENCIJA NR.155 KONVENCIJA PAR DARBA DROŠĪBU UN VESELĪBU UN DARBA VIDĪ

19. pants

Uzņēmuma līmenī jābūt vienošanās, saskaņā ar kurām —

- uzņēmuma darbinieku pārstāvji **sadarbojas** ar darba devēju darba drošības un veselības aizsardzības jomā;
- uzņēmuma darbinieku pārstāvjiem *tiek sniegta atbilstoša informācija* par darba devēja veiktajiem pasākumiem darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanai un viņi var apspriesties ar savām pārstāvju organizācijām par šo informāciju, ar nosacījumu, ka viņi neizpauž komercnoslēpumus;
- uzņēmuma darbinieki un viņu pārstāvji **saņem atbilstošu apmācību** darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos;
- darbiniekiem vai viņu pārstāvjiem un, attiecīgā gadījumā, viņu pārstāvju organizācijām uzņēmumā saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi ir iespēja **izpētīt visus darba drošības un veselības aizsardzības aspektus**, kas saistīti ar viņu darbu, un darba devējs ar viņiem konsultējas par šiem jautājumiem;
- šim nolūkam, savstarpēji vienojoties, var pieaicināt **tehniskos konsultantus no ārpusēs uzņēmumā**;

EIROPAS PADOMES DIREKTĪVA 89/391/EEK

PAR PASĀKUMIEM, KAS IEVIEŠAMI, LAI UZLABOTU DARBA ŅĒMĒJU DROŠĪBU UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBU DARBĀ

Darba ņēmēju pārstāvis ar īpašu atbildību par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību — katra persona, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi ievēlēta, izraudzīta vai norīkota pārstāvēt darba ņēmējus, ja rodas problēmas ar darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā;

Darba devējam jāinformē - par risku, kas apdraud drošību un veselību, un par drošības un profilakses pasākumiem un darbību gan attiecībā uz uzņēmumu un/vai iestādi vispār, gan attiecībā uz katru darba iecirkni un/vai nodarbi;

EIROPAS PADOMES DIREKTĪVA 89/391/EEK PAR PASĀKUMIEM, KAS IEVIEŠAMI, LAI UZLABOTU DARBA ŅĒMĒJU DROŠĪBU UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBU DARBĀ

Darba devējs veic attiecīgus pasākumus, lai darba ņēmēji, kam ir īpašs uzdevums

darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzībā, vai darba ņēmēju pārstāvji,

kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, savu uzdevumu veikšanai saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi varētu iepazīties:

- ar riska izvērtējumu
- drošības pasākumiem
- ar ziņām, kas iegūtas aizsardzības un profilakses pasākumos inspekcijas Iestādēs

un iestādēs, kas atbild par drošību un veselības aizsardzību.

EIROPAS PADOMES DIREKTĪVA 89/391/EEK PAR PASĀKUMIEM, KAS IEVIEŠAMI, LAI UZLABOTU DARBA ŅĒMĒJU DROŠĪBU UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBU DARBĀ

Darba ņēmēju pārstāvjiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, ir tiesības prasīt, lai darba devējs veic piemērotus pasākumus, un šajā nolūkā iesniegt viņam priekšlikumus, lai mazinātu darba ņēmēju apdraudējumu un/vai likvidētu briesmu cēloņus.

Darba ņēmējiem un pārstāvjiem darba ņēmēju pārstāvjiem, nedrīkst radīt neizdevīgus apstākļus viņu darbības dēļ,

EIROPAS PADOMES DIREKTĪVA 89/391/EEK

PAR PASĀKUMIEM, KAS IEVIEŠAMI, LAI UZLABOTU DARBA ŅĒMĒJU DROŠĪBU UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBU DARBĀ

Darba devējiem jānodrošina darba ņēmēju pārstāvjiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, **pietiekami daudz brīva laika, nesamazinot atalgojumu, un jāapgādā tie ar vajadzīgiem līdzekļiem**, lai šie pārstāvji spētu īstenot savas tiesības un uzdevumus, kas izriet no šīs direktīvas.

Darba ņēmēji un/vai viņu pārstāvji **ir tiesīgi saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi vērsties pie iestādes**, kas atbild par darba drošību un veselības aizsardzību, ja viņi uzskata, ka darba devēja veiktie pasākumi un izmantotie līdzekļi nav pietiekami, lai nodrošinātu drošību un veselības aizsardzību.

Darba ņēmēju pārstāvjiem jānodrošina iespēja izteikt piezīmes kompetentās inspekcijas laikā.

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

10.pants. Konsultēšanās, nodarbināto informēšana un līdzdalība darba aizsardzībā

(1) Darba devēja pienākums ir darba aizsardzības jomā konsultēties ar nodarbinātajiem vai uzticības personām, kā arī nodrošināt uzticības personām iespēju piedalīties apspriedēs par jautājumiem, kas attiecas uz:

- pasākumiem, kuri var ietekmēt nodarbināto drošību un veselību;
- darba aizsardzības organizatoriskās struktūras izveidošanu un darbību;
- to nodarbināto norīkošanu, kuriem uzticēta pirmās palīdzības sniegšana, ugunsdzēsības un nodarbināto evakuācijas pasākumu veikšana;
- darba vides iekšējo uzraudzību, nodarbināto informēšanu par darba aizsardzību, arī gadījumos, kad darbs ir pie cita darba devēja vai vairākiem darba devējiem;
- instruktāžas un apmācības plānošanu un organizēšanu darba aizsardzības jomā;
- *citiem darba aizsardzības jautājumiem.*

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

10.pants. Konsultēšanās, nodarbināto informēšana un līdzdalība darba aizsardzībā

(2) Darba devējs **informē** nodarbinātos un uzticības personas par darba vides risku, par darba aizsardzības pasākumiem uzņēmumā kopumā un tiem darba aizsardzības pasākumiem, kas tieši attiecas uz katru darba vietu un darba veidu, kā arī par pasākumiem, kas veikti atbilstoši šā likuma 12.panta otrās daļas noteikumiem.

(3) Darba devējs **nodrošina**, lai darba aizsardzības speciālistiem, uzticības personām un nodarbinātajiem būtu pieejama informācija par:

- 1) darba vides riska novērtēšanas rezultātiem;
- 2) darba devēja noteiktajiem darba aizsardzības pasākumiem un izmantojamiem aizsardzības līdzekļiem;
- 3) nelaimes gadījumiem darbā un arodslimību gadījumiem;
- 4) Valsts darba inspekcijas paskaidrojumiem, atzinumiem un norādījumiem darba aizsardzības jautājumos, kā arī par Valsts darba inspekcijas brīdinājumiem, rīkojumiem un lēmumiem, kas attiecas uz darba aizsardzības sistēmu uzņēmumā;
- 5) citiem darba aizsardzības jautājumiem uzņēmumā

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

20.Pants pirmā daļa.

Uzņēmumā vai tā struktūrvienībā, kurā nodarbināti pieci vai vairāki nodarbinātie, šie nodarbinātie vai viņu pārstāvji, ņemot vērā nodarbināto skaitu, uzņēmuma darbības raksturu un darba vides risku, var ievēlēt vienu vai vairākas uzticības personas.

Nodarbinātā ievēlēšana par uzticības personu nedrīkst radīt viņam nelabvēlīgas sekas vai kā citādi ierobežot viņa tiesības.

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

20.pants. Nodarbināto pārstāvība darba aizsardzības jomā

...

(3) Darba devējs nodrošina uzticības personas ar nepieciešamajiem līdzekļiem, kā arī darba laika ietvaros piešķir tām laiku, kas uzticības personu pienākumu veikšanai noteikts koplīgumā vai citā rakstveida līgumā starp darba devēju un nodarbinātajiem, lai uzticības persona varētu īstenot savas tiesības un pienākumus darba aizsardzības jomā. Darba devējs izmaksā uzticības personām vidējo izpeļņu par šo laiku.

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

21.pants. Uzticības personas līdzdalība darba vides iekšējā uzraudzībā

- (1) Uzticības persona līdzdarbojas darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā, tai skaitā piedalās darba vides risku novērtēšanā, darba aizsardzības pasākumu plānošanā, nelaimes gadījumu darbā un arodslimību gadījumu izmeklēšanā, ražošanas iekārtu un objektu nodošanā ekspluatācijā un darba aprīkojuma atbilstības novērtēšanā, kā arī sadarbojas ar darba devēju un darba aizsardzības speciālistu darba apstākļu uzlabošanā uzņēmumā.

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

21.pants. Uzticības personas līdzdalība darba vides iekšējā uzraudzībā

(1) Pārstāvot nodarbināto intereses darba aizsardzības jomā, uzticības personai ir tiesības:

- brīvi izteikt pamatotu gan nodarbināto, gan savu viedokli par uzņēmuma darba aizsardzības sistēmu, tai skaitā darba vides iekšējo uzraudzību;
- saņemt no darba devēja informāciju, kas attiecas uz darba aizsardzības sistēmu uzņēmumā un ir nepieciešama uzticības personas pienākumu veikšanai;
- piekļūt darba vietām saskaņā ar uzņēmumā noteikto kārtību;
- ierosināt, lai darba devējs veic darba vides riska faktoru mērījumus, ja saņemtas nodarbināto sūdzības par veselībai kaitīgiem darba vides riska faktoriem;
- ierosināt veikt atkārtotu darba vides risku novērtēšanu darba vietās, kurās noticis nelaimes gadījums vai radušās nopietnas un tiešas briesmas nodarbinātā dzīvībai un veselībai;
- pieprasīt, lai darba devējs veic darba aizsardzības pasākumus, un izteikt priekšlikumus, kuru īstenošana novērstu vai mazinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai;
- ierosināt, lai darba devējs noslēdz ar nodarbinātajiem vienošanos par darba aizsardzības pasākumu, tiem nepieciešamo līdzekļu un to izmantošanas kārtības noteikšanu saskaņā ar darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām, kā arī piedalīties sarunās par darba koplīguma nosacījumiem un grozījumiem darba aizsardzības jomā;
- kopā ar Valsts darba inspekcijas amatpersonām piedalīties darba vietu pārbaudēs

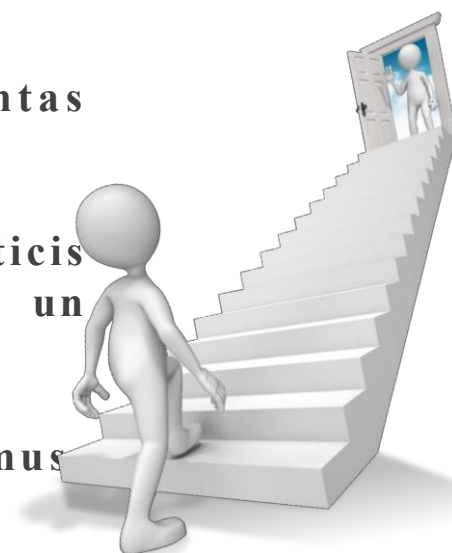

MK NOTEIKUMUI NR. 427 UZTICĪBAS PERSONU IEVĒLĒŠANAS UN DARBĪBAS KĀRTĪBA

Uzticības personai ir šādas tiesības:

- brīvi izteikt pamatotu nodarbināto viedokli, kā arī savu viedokli par uzņēmuma darba aizsardzības sistēmas organizēšanu un īstenošanu;
- saņemt no darba devēja iekšējos darba aizsardzības normatīvos aktus, normatīvi tehnisko dokumentāciju, instrukcijas un citus darba aizsardzības noteikumus, kā arī paskaidrojumus un citu informāciju, kas attiecas uz darba aizsardzību;
- ierosināt darba devējam veikt darba vides riska faktoru mērījumus, ja saņemtas nodarbināto sūdzības par veselībai kaitīgiem darba vides riska faktoriem;
- ierosināt veikt atkārtotu darba vides risku novērtēšanu darba vietās, kurās noticis nelaimes gadījums vai radušās nopietnas un tiešas briesmas nodarbinātā dzīvībai un veselībai;
- pieprasīt, lai darba devējs veic darba aizsardzības pasākumus, un izteikt priekšlikumus kuru īstenošana novērstu vai mazinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai;
- ierosināt darba devējam noslēgt vienošanos par darba aizsardzību, piedalīties sarunās par darba koplīguma nosacījumiem un grozījumiem darba aizsardzības jomā;
- iekļūt darba vietām saskaņā ar uzņēmumā noteikto kārtību.

MK NOTEIKUMI NR. 427 UZTICĪBAS PERSONU IEVĒLĒŠANAS UN DARBĪBAS KĀRTĪBA

Uzticības personai ir šādi pienākumi:

21.¹¹. piedalīties darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā, tai skaitā darba vides riska novērtēšanā, darba aizsardzības pasākumu plānošanā un efektivitātes pārbaudē;

21.¹². piedalīties darbā notikušu nelaimes gadījumu izmeklēšanā un ražošanas iekārtu un objektu nodošanā ekspluatācijā, kā arī darba aprīkojuma atbilstības novērtēšanā.

22. Koplīgumā uzticības personām var paredzēt papildu tiesības un garantijas, ņemot vērā nodarbināto interese

22.¹ Darba devējs, nosakot laiku uzticības personu pienākumu veikšanai, ņem vērā šo noteikumu **pielikumā** minēto uzticības personām ieteicamo piešķiramo stundu skaitu nedēļā.

MK NOTEIKUMI NR. 660 DARBA VIDES IEKŠĒJĀS UZRAUDZĪBAS VEIKŠANAS KĀRTĪBA

7. Darba devējs, darba aizsardzības speciālists, kompetentais speciālists vai kompetentā institūcija, veicot darba vides iekšējo uzraudzību, sadarbojas ar uzticības personu vai nodarbināto pārstāvi un iesaista nodarbinātos.

12. Darba vides iekšējo uzraudzību darba devējs plāno sadarbībā ar darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu vai nodarbināto pārstāvi

20. Darba vides risku uzņēmumā var novērtēt pats darba devējs, darba aizsardzības speciālists vai darba devēja piesaistīts kompetents speciālists vai kompetenta institūcija, iesaistot riska novērtēšanā uzticības personu vai nodarbināto pārstāvi un nodarbināto, kurš strādā attiecīgajā darba vietā un to pārzina.

MK NOTEIKUMI NR. 660 DARBA VIDES IEKŠĒJĀS UZRAUDZĪBAS VEIKŠANAS KĀRTĪBA

32. Darba devējs, nodrošinot darba vides iekšējās uzraudzības īstenošanu, veic pienākumu, atbildības un resursu sadali uzņēmumā un nosaka sadarbību starp:

- uzņēmuma vadību, struktūrvienību vadību, uzticības personām, darba aizsardzības speciālistiem un nodarbinātajiem;**
- nodarbinātajiem, citu uzņēmumu nodarbinātajiem, kuri veic darbu viņu teritorijā (piemēram, piegādātājiem), un apmeklētājiem;**
- nodarbinātajiem, kuriem uzticēta pirmās palīdzības sniegšana, ugunsgrēka dzēšana, nodarbināto evakuācija un citu ārkārtas situācijās nepieciešamo pasākumu veikšana.**

MK NOTEIKUMI NR. 660 DARBA VIDES IEKŠĒJĀS UZRAUDZĪBAS VEIKŠANAS KĀRTĪBA

36.punkts Darba devējs informē visus nodarbinātos un uzticības personas vai nodarbināto pārstāvjus par:

- **riska faktoriem un no tiem izrietošo darba vides risku, kas pastāv uzņēmumā un katrā darba vietā;**
- **ieguvumu, kas nodarbinātajiem un uzņēmumam rodas no riska faktoru likvidēšanas un darba vides riska samazināšanas;**
- **viņu uzdevumiem un pienākumiem darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā (arī par nepieciešamo rīcību ārkārtas situācijā);**
- **iespējamām sekām, kas var rasties, neievērojot noteikto darba procesu;**
- **darba aizsardzības pasākumiem;**
- **darba vides riska novērtēšanas rezultātiem, uz to pamata izdarītajiem secinājumiem, darba aizsardzības pasākumu plānu un veiktajiem vai veicamajiem darba aizsardzības pasākumiem.**

MK NOTEIKUMI NR. 660 DARBA VIDES IEKŠĒJĀS UZRAUDZĪBAS VEIKŠANAS KĀRTĪBA

37.punkts Darba devējs informē katru nodarbināto par šo noteikumu 36.punktā minētajiem jautājumiem, kas attiecas tieši uz viņu.

39.punkts Darba devējam ir pienākums par pastāvošajiem darba vides riska faktoriem un nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem informēt:

- uzņēmuma telpu nomniekus, kā arī citus darba devējus un viņu nodarbinātos, ja attiecīgajā darba vietā nodarbināti vairāku darba devēju nodarbinātie;
- uzņēmuma apmeklētājus, klientus un citas personas, kas varētu tikt pakļautas darba vides riskam.

MK NOTEIKUMI NR. 950 NELAIMES GADĪJUMU DARBĀ IZMEKLĒŠANA UN REĢISTRĀCIJA

Nelaimes gadījuma izmeklēšanā darba devējs iesaista:

darba aizsardzības speciālistu vai personu, kura pilda darba aizsardzības speciālista pienākumus;

nodarbināto uzticības personu vai darbinieku pārstāvi;

•

MK NOTEIKUMI NR. 950 NELAIMES GADĪJUMU DARBĀ IZMEKLĒŠANA UN REĢISTRĀCIJA

Ja kāda no personām, kas veic nelaimes gadījuma izmeklēšanu, nepiekrīt akta saturam, tajā izdara attiecīgu atzīmi par šīs personas piedalīšanos izmeklēšanā ar norādi, ka minētā persona sastādītajam aktam nepiekrīt, un līdz nelaimes gadījuma izmeklēšanas beigām un akta parakstīšanas brīdim aktam pievieno attiecīgās personas rakstiski noformētu viedokli, kurā ir paskaidroti šādas nostājas iemesli.

Pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas darba devējs atkārtoti novērtē riskus attiecīgajā darba vietā un darba aizsardzības pasākumu plānā vai atsevišķā dokumentā paredz pasākumus nelaimes gadījuma cēloņu novēršanai, norādot atbildīgos par šiem pasākumiem un termiņus pasākumu veikšanai.

Pēc akta sastādīšanas un reģistrēšanas darba devējs iepazīstina ar nelaimes gadījuma izmeklēšanas materiāliem cietušo vai personu, kas pārstāv viņa intereses.

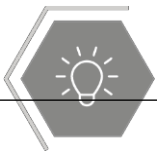

MK NOTEIKUMI NR. 908 ARODSLIMĪBU IZMEKLĒŠANAS UN UZSKAITES KĀRTĪBA

Darba devējs mēneša laikā pēc arodslimību ārsta pieprasījuma saņemšanas sagatavo darba vietas higiēnisko raksturojumu, pēc iespējas iesaistot uzticības personu vai nodarbināto pārstāvi un nodarbināto, un nosūta to arodslimību ārstam.

Statistika

Darba stāžs	NGD					LNGD					SNGD				
	2024	2023	2022	2021	2020	2024	2024	2022	2021	2020	2024	2023	2022	2021	2020
<i>līdz 1 gadam</i>	873	799	860	869	732	10	9	10	16	6	82	65	74	67	61
<i>no 1 līdz 3 gadiem</i>	664	646	689	694	611	9	8	8	11	9	68	63	73	82	45
<i>no 4 līdz 10 gadiem</i>	458	469	482	438	407	4	9	7	5	5	58	53	45	54	36
<i>no 11 līdz 15 gadiem</i>	143	153	157	142	119	1	1	3	3	0	19	24	27	27	22
<i>no 16 līdz 20 gadiem</i>	76	77	76	90	84	0	0	1	2	1	8	12	13	11	11
<i>virš 20 gadiem</i>	98	101	84	77	63	1	0	0	1	1	15	15	12	7	10
Kopā	2312	2238	2348	2310	2016	25	27	29	38	22	250	232	244	248	185
<i>līdz 3 gadiem (ieskaitot)</i>	1537	1445	1549	1563	1343	19	17	18	27	15	150	128	147	149	106
<i>% pret visiem</i>	66,48%	64,57%	65,97%	67,66%	66,62%	76,00%	62,96%	62,07%	71,05%	68,18%	60,00%	55,17%	60,25%	60,08%	57,30%
<i>Vidēji</i>	66,26%					68,05%					58,56%				

SECINĀJUMI - DARĀM PAŠI

- *Vēlējam*
- *Neaizmirstam*
- *Iesaistām*
- *Palīdzam*
- *Izglītojam*
-

*Jauka bija Jāņu diena
Pār visām(i) dieniņām,
Līgo saule, līgo bite,
Līgo visa radībiņa.*

***Jautru, nebēdnīgu līgošanu un galvenais drošu!
Radoši jauku brīvlaiku!***

PALDIES!

Mārtiņš Pužuls, 29108231, martins@lbas.lv

Bruņinieku ielā 29/31, Rīgā, LV – 1001

www.lbas.lv

lbas@lbas.lv

